



JUSTITSMINISTERIET

Politi- og Strafferetsafdelingen

Dato: 4. februar 2015
Kontor: Strafferetskontoret
Sagsbeh: Ketilbjørn Hertz
Sagsnr.: 2014-731-0042
Dok.: 1471542

UDKAST

Forslag
til
Lov om ændring af retsplejeloven
(Udtagelse af blodprøve)

§ 1

I retsplejeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1308 af 9. december 2014, foretages følgende ændring:

1. I § 792 e, stk. 3, indsættes efter 2. pkt.:

”Lægen kan delegere udtagelse af blodprøve uden magtanvendelse til en medhjælp.”

2. I § 792 e, stk. 3, 3. pkt., der bliver 4. pkt., indsættes efter ”udtages”:
”uden magtanvendelse”.

§ 2

Loven træder i kraft den 1. juli 2015.

§ 3

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse

1. Indledning
2. Gældende ret
3. Lovforslagets udformning
4. Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige
5. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet mv.
6. Administrative konsekvenser for borgerne
7. Miljømæssige konsekvenser
8. Forholdet til EU-retten
9. Hørte myndigheder og organisationer mv.
10. Sammenfattende skema

1. Indledning

Formålet med lovforslaget er at fastsætte, at udtagelse af en blodprøve efter retsplejelovens regler om legemsindgreb kan foretages af en medhjælp, som en læge har delegeret opgaven til.

2. Gældende ret

2.1. Som led i efterforskningen af et strafbart forhold kan der efter reglerne i retsplejelovens kapitel 72 under nærmere angivne betingelser foretages legemsindgreb. Legemsindgreb opdeles i legemsbesigtelse (besigtelse af legemets ydre, optagelse af fotografier og fingeraftryk mv.) og legemsundersøgelse (nærmere undersøgelse af legemet, herunder af dets hulrum, udtagelse af spyt- eller blodprøver mv.).

Afgørelse om bl.a. udtagelse af blodprøve af en sigtet træffes af politiet, jf. retsplejelovens § 792 c, stk. 1. Blodprøve af en person, der ikke er sigtet, kan kun udtages med den pågældendes samtykke og er i så fald ikke omfattet af retsplejelovens regler om legemsindgreb, jf. retsplejelovens § 792 d.

Legemsundersøgelse, herunder udtagelse af blodprøve, må kun foretages under medvirken af en læge, jf. retsplejelovens § 792 e, stk. 3, 1. pkt. Lægen tager stilling til, om indgrebets gennemførelse under hensyn til den

herved forbundne smerte og risiko samt den undersøgte persons tilstand er lægeligt forsvarlig, jf. retsplejelovens § 792, stk. 3, 2. pkt.

Det fremgår af forarbejderne til § 792 e, stk. 3, at bestemmelsen kun indebærer, at legemsundersøgelse skal foretages *under medvirken* af en læge. Hvorvidt lægen skal udføre selve indgrebet, eller dette kan foretages af andet sundhedspersonale under lægens tilsyn og på dennes ansvar, er ikke reguleret i bestemmelsen, men må afhænge af en vurdering af indgrebets art og karakter (Folketingstidende 1988-89, tillæg A, spalte 2251).

2.2. En læge skal i sit virke agere i overensstemmelse med sundhedslovgivningen. Det gælder også ved en læges medvirken til legemsundersøgelse, herunder udtagelse af blodprøve, i medfør af retsplejeloven.

Lov om autorisation af sundhedspersoner og om sundhedsfaglig virksomhed (autorisationsloven) indeholder regler bl.a. om autorisation af læger og om virksomhed, som er forbeholdt læger.

Efter autorisationslovens § 74, stk. 2, må en person, der ikke har autorisation som læge, bl.a. ikke foretage operative indgreb. Til operative indgreb henregnes bl.a. udtagelse af blodprøve, fordi en udtagelse af blodprøve indebærer, at huden gennembrydes.

Af sundhedslovgivningens bestemmelser om lægers pligt til at udvise omhu og samvittighedsfuldhed udledes, at læger kan anvende den medhjælp, som konkret skønnes egnet. Sundhedsstyrelsen har i medfør af autorisationslovens § 18 fastsat nærmere regler om benyttelse af medhjælp, jf. bekendtgørelse nr. 1219 af 11. december 2009 om autoriserede sundhedspersoners benyttelse af medhjælp (delegation af forbeholdt sundhedsfaglig virksomhed). Sundhedsstyrelsen har endvidere i tilknytning til autorisationslovens § 17 om pligt til at udvise omhu og samvittighedsfuldhed og til den nævnte bekendtgørelse udstedt vejledning nr. 115 af 11. december 2009 om autoriserede sundhedspersoners benyttelse af medhjælp (delegation af forbeholdt sundhedsfaglig virksomhed).

Efter bekendtgørelsen kan en læge med visse undtagelser delegere forbeholdt lægevirksomhed til en medhjælp. Lægen skal sikre sig, at medhjælpen er kvalificeret til og har modtaget instruktion i at udføre

opgaven, og skal i fornødent omfang føre tilsyn med medhjælpens udførelse af virksomheden.

Adgangen til at delegere lægevirksomhed til en medhjælp omfatter bl.a. udtagelse af blodprøver.

En læge kan således – både generelt og konkret – delegere udtagelse af blodprøver til en medhjælp, der er kvalificeret hertil og har modtaget instruktion heri, idet lægen tillige i fornødent omfang skal føre tilsyn med medhjælpens udførelse af opgaven.

2.3. Blodprøveudtagning i medfør af retsplejeloven foretages i dag i praksis af læger. Politikredsene har forskellig praksis for anvendelse af læger til blodprøvetagning. Dette gælder såvel på tværs af politikredse som indenfor den enkelte kreds. Den konkrete praksis varierer i forhold til, hvem der tager blodprøven, og blodprøver tages i dag således både af privatpraktiserende læger, vagtlæger og hospitalslæger. Endvidere varierer praksis i forhold til, hvor blodprøven tages. Blodprøver udtages i dag enten på politistation, hospital, akutmodtagelse, hos vagtlæge, i privat lægepraksis eller på gerningsstedet. Hvilken fremgangsmåde der anvendes i det enkelte tilfælde, afhænger navnlig af tidspunktet på døgnet og geografiske forhold, samt hvilke aftaler politikredsen har indgået med lægerne i området.

3. Lovforslagets udformning

Udtagelse af blodprøve er et efterforskningsmiddel, som navnlig er relevant i forbindelse med mistanke om overtrædelse af færdselslovens § 53 om spirituskørsel og § 54 om kørsel under påvirkning af bevidsthedspåvirkende stoffer mv. Udtagelse af blodprøve kan dog også være et relevant efterforskningsmiddel i andre sager.

Behovet for at udtage en blodprøve kan opstå på alle tider af døgnet og overalt i landet. Der er derfor behov for et stående beredskab af personer, som efter politiets anmodning kan udtage en blodprøve, når politiet i medfør af retsplejelovens regler har besluttet, at der skal udtages en blodprøve.

I dag udtages blodprøver i medfør af retsplejeloven i praksis af en læge enten i lægens egen praksis/vagtlægepraksis, på hospital eller akutmodtagelse eller efter tilkaldelse af lægen til politistation eller

gerningssted. I de tilfælde, hvor blodprøven udtages i lægepraksis eller vagtlægepraksis eller på hospital eller akutmodtagelse, er det nødvendigt, at politiet kører sigtede til prøveudtagningsstedet, og i nogle tilfælde kan der være ventetid på at få udtaget blodprøven.

Selv om sundhedslovgivningen giver mulighed for det, anvender læger således i dag i praksis ikke medhjælp til udtagelse af blodprøver i medfør af retsplejeloven.

Det vurderes, at en anvendelse af muligheden for at delegere udtagelse af blodprøver til en medhjælp vil give en større frihed i tilrettelæggelsen af politiets arbejde og dermed potentielt spare tid, som i dag bruges på at køre til og fra prøveudtagningsstedet eller på at vente på, at en læge kommer til stede for at udtage en blodprøve. Det vurderes endvidere, at en anvendelse af muligheden for at delegere udtagelse af blodprøver til en medhjælp vil kunne føre til lavere udgifter til udtagelse af blodprøver, fordi udgiften pr. udtaget blodprøve må forventes at blive lavere, hvis en andel af blodprøverne udtages af andre faggrupper end læger.

Det er efter retsplejeloven i dag et krav, at en blodprøve udtages ”under medvirken af en læge”. Det ligger fast, at en blodprøve kan udtages af en anden person efter delegation fra en læge, men det fremgår ikke klart af lovens formulering eller af forarbejderne, om lægen i givet fald skal være til stede i forbindelse med udtagelsen af blodprøven, eller om det er tilstrækkeligt, at udtagelsen af blodprøven i overensstemmelse med sundhedslovgivningen sker på lægens ansvar og under fornøden instruktion og tilsyn fra lægens side.

Efter Justitsministeriets opfattelse bør retsplejeloven ikke indskrænke de muligheder, der efter sundhedslovgivningen er, for at en læge delegerer udtagelse af en blodprøve til en medhjælp, når den, som skal have udtaget en blodprøve, ikke fysisk modsætter sig udtagelsen af blodprøven.

Bortset fra tilfælde, hvor udtagelsen af blodprøven gennemføres ved fysisk magtanvendelse, er der således efter Justitsministeriets opfattelse ikke grundlag for i retsplejeloven at stille strengere krav til lægelig medvirken end efter sundhedslovgivningen.

De betingelser med hensyn til instruktion og tilsyn mv., som sundhedslovgivningen stiller for en læges delegation af udtagelse af blodprøver, er således efter Justitsministeriets opfattelse fuldt

tilstrækkelige til at sikre, ikke alene at blodprøveudtagningen i givet fald sker sundhedsmæssigt forsvarligt, men også at blodprøven udtages på en sådan faglig kompetent måde, at blodprøven i givet fald vil kunne anvendes som bevis i en straffesag.

Det foreslås på denne baggrund præciseret i retsplejeloven, at den læge, der medvirker ved udtagelse af en blodprøve, kan delegere udtagelsen af blodprøven til en medhjælp.

Heri ligger, at delegation af udtagelsen af en blodprøve kan ske i det omfang og på de betingelser, som fremgår af sundhedslovgivningen.

Hvis den, der skal have udtaget en blodprøve, fysisk modsætter sig blodprøveudtagningen, og der derfor opstår spørgsmål om at gennemføre blodprøveudtagningen ved magtanvendelse, skal den læge, der efter § 792 e, stk. 3, 1. pkt., medvirker ved udtagelsen af blodprøven, konkret vurdere, om indgrebets gennemførelse er lægeligt forsvarlig, jf. retsplejelovens § 792 e, stk. 3, 2. pkt. (som ikke foreslås ændret). Det foreslås, at blodprøven i denne situation ikke skal kunne udtages af en medhjælp i kraft af en generel delegation fra en læge, idet lægen i givet fald personligt skal vurdere, om udtagelse af blodprøven ved magtanvendelse i den konkrete situation vil være lægeligt forsvarlig. Hvis lægen i en sådan situation konkret finder det forsvarligt, vil lægen imidlertid fortsat kunne anvende medhjælp til selve udtagelsen af blodprøven. Det foreslås i tilknytning hertil at lovfæste, at tilsvarende gør sig gældende ved udtagelse af spytprøve efter retsplejelovens § 792 e, stk. 3, 3. pkt., der bliver 4. pkt.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 1 og 2 (ændring af retsplejelovens § 792 e, stk. 3).

4. Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige

Det vurderes, at en anvendelse af muligheden for at delegere udtagelse af blodprøver til en medhjælp vil kunne føre til lavere udgifter for politiet, idet udgiften pr. udtaget blodprøve må forventes at blive lavere, hvis en andel af blodprøverne udtages af andre faggrupper end læger. Herudover vil anvendelse af muligheden for at delegere udtagelse af blodprøver til en medhjælp kunne give større frihed i tilrettelæggelsen af politiets arbejde og skabe mulighed for i videre omfang at konkurrenceudsætte området for blodprøveudtagning. Lovforslaget vil således samlet set kunne medføre mindreudgifter for politiet.

5. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet mv.

Lovforslaget har umiddelbart ingen økonomiske eller administrative konsekvenser for erhvervslivet. Det bemærkes dog, at lovforslaget vil kunne medføre, at blodprøveudtagning i medfør af retsplejeloven i videre omfang konkurrenceudsættes, og at en del af blodprøveudtagningen fremover delegeres til andre faggrupper end læger.

6. Administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget har ingen administrative konsekvenser for borgerne.

7. Miljømæssige konsekvenser

Lovforslaget har ingen miljømæssige konsekvenser.

8. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.

9. Hørte myndigheder og organisationer mv.

Et udkast til lovforslaget har i perioden fra den 6. februar 2015 til den 6. marts 2015 været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer mv.:

Østre og Vestre Landsret, samtlige byretter, Domstolsstyrelsen, Rigsadvokaten, Rigspolitiet, Den Danske Dommerforening, Dommerfuldmægtigforeningen, Foreningen af Offentlige Anklagere, Politiforbundet, Advokatrådet, Danske Advokater, Danske Bioanalytikere, Dansk Laborant-Forening, Dansk Paramedicinsk Selskab, Dansk Sygeplejeråd, Foreningen af Danske Lægestuderende, Landsforeningen af Forsvarsadvokater, Amnesty International, Danske Regioner, Det Kriminalpræventive Råd, Institut for Menneskerettigheder, Justitia, KL, Lægeforeningen, Retspolitisk Forening og Retssikkerhedsfonden.

10. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/mindreudgifter	Negative konsekvenser/merudgifter
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Mulighed for mindreudgifter hos politiet.	Ingen
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Mulighed for mere effektiv tilrettelæggelse af politiets arbejde.	Ingen
Økonomiske konsekvenser for	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.	

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

*Til § 1
(Retsplejeloven)*

Til nr. 1 og 2 (retsplejelovens § 792 e, stk. 3)

Det fremgår af retsplejelovens § 792 e, stk. 3, 1. og 2. pkt., at legemsundersøgelse (herunder udtagelse af spytt eller blodprøve) kun må foretages under medvirken af en læge, og at lægen tager stilling til, om indgrebets gennemførelse under hensyn til den hermed forbundne smerte og risiko samt den undersøgte persons tilstand er lægeligt forsvarlig. Spyttprøve kan dog udtages uden medvirken af en læge, jf. § 792 e, stk. 3, 3. pkt.

Det foreslås at indsætte et nyt punktum i § 792 e, stk. 3, om, at lægen kan delegere udtagelse af blodprøve uden magtanvendelse til en medhjælp.

Med forslaget præciseres det, at en læge, der efter § 792 e, stk. 3, medvirker til udtagelse af en blodprøve, kan delegere udtagelsen af

blodprøven til en medhjælp i det omfang og på de betingelser, som fremgår af sundhedslovgivningen.

I det omfang sundhedslovgivningen giver mulighed for det, kan lægen således også give en medhjælp en generel bemyndigelse til udtagelse af blodprøver. Det er efter sundhedslovgivningen en forudsætning, at medhjælpen er kvalificeret til opgaven og har modtaget instruktion heri, og lægen skal endvidere i fornødent omfang føre tilsyn med medhjælpens udførelse af opgaven. Det vil kunne indgå i lægens generelle instruktion til en medhjælp, at medhjælpen i nærmere angivne tilfælde i givet fald ikke skal udtage blodprøven på egen hånd, men først skal kontakte eller eventuelt tilkalde lægen.

Den foreslåede præcisering af lægens adgang til at delegere udtagelse af blodprøve til en medhjælp omfatter udtagelse af blodprøve uden magtanvendelse. Det betyder, at hvis den, der skal have udtaget en blodprøve, fysisk modsætter sig blodprøveudtagningen, og det derfor bliver nødvendigt at gennemføre blodprøveudtagningen ved magtanvendelse, skal den læge, der medvirker ved udtagelsen af blodprøven, konkret vurdere, om indgrebets gennemførelse er lægeligt forsvarlig, jf. § 792 e, stk. 3, 2. pkt. (som ikke foreslås ændret). I denne situation kan blodprøven således ikke udtages af en medhjælp i kraft af en generel delegation fra en læge, idet lægen i givet fald personligt skal vurdere, om udtagelse af blodprøven ved magtanvendelse i den konkrete situation vil være lægeligt forsvarlig. Hvis lægen i en sådan situation konkret finder det forsvarligt, vil lægen imidlertid fortsat kunne anvende medhjælp til selve udtagelsen af blodprøven.

Det foreslås endvidere at lovfæste i § 792 e, stk. 3, 3. pkt. (som bliver 4. pkt.), at adgangen efter denne bestemmelse til at udtage spytprøve uden medvirken af en læge gælder udtagelse af spytprøve uden magtanvendelse. Forslaget skal ses i lyset af, at den foreslåede præcisering af adgangen for en læge til at delegere udtagelse af blodprøve til en medhjælp tilsvarende gælder udtagelse af blodprøve uden magtanvendelsen.

Der er med denne del af lovforslaget tale om en lovfæstelse af gældende ret, da det er forudsat i forarbejderne til det gældende § 792 e, stk. 3, 3. pkt., at politiet ikke gennemtvinger spytprøver ved mekanisk tvang, men i givet fald i stedet rekvirerer en læge med henblik på udtagelse af blodprøve (jf. Folketingstidende 2004-2005 (2. samling), tillæg A, side 498 og 503).

Der henvises i øvrigt til pkt. 3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 2
(Ikrafttræden)

Det foreslås at loven træder i kraft den 1. juli 2015.

Loven finder anvendelse på udtagelse af blodprøve, der sker efter lovens ikrafttræden.

Til § 3
(Territorial gyldighed)

Bestemmelsen angår lovens territoriale gyldighed. Det foreslås, at loven ikke skal gælde for Færøerne og Grønland.

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov

<i>Gældende formulering</i>	<i>Lovforslaget</i>
	§ 1
	I retsplejeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. jf. lovbekendtgørelse nr. 1308 af 9. december 2014, foretages følgende ændring:
§ 792 e. Legemsindgreb må ikke foretages, såfremt det efter indgrebets formål, sagens betydning og den krænkelse og det ubehag, som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb. <i>Stk. 2.</i> Legemsindgreb skal foretages så skånsomt, som omstændighederne tillader. Det skal herved bl.a. så vidt muligt iagttages, at et indgreb, der ellers kan føles krænkende for blufærdigheden, kun foretages af personer af samme køn som den undersøgte eller af sundhedspersonale. Kræver et sådant indgreb afklædning, må det så vidt muligt kun overværes af personer af samme køn som den undersøgte eller af sundhedspersonale.	
<i>Stk. 3.</i> Legemsundersøgelse, jf. § 792, stk. 1, nr. 2, må kun foretages under medvirken af en læge. Lægen tager stilling til, om indgrebets gennemførelse under hensyn til den hermed forbundne smerte og risiko samt den undersøgte persons tilstand er lægeligt forsvarlig. Spytprøve i medfør af § 792 b, stk. 1, kan udtages uden medvirken af en læge.	1. I § 792 e, stk. 3, indsættes efter 2. pkt.: ”Lægen kan delegere udtagelse af blodprøve uden magtanvendelse til en medhjælp.” 2. I § 792 e, stk. 3, 3. pkt., der bliver 4. pkt., indsættes efter ”udtages”: ”uden magtanvendelse”.
	§ 2
	Loven træder i kraft den 1. juli 2015.
	§ 3

	Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.
--	---